

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NY

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM.

DR. PHIL., PRÆST.

FEMTE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1869—71.

Nestved, for Provsten Anders Jacobsen i Herlufmagle, Christen Tygesen i Bavelse og Niels Eschildsen til S. Peders Kirke i Nestved.

Voldborg Herred, af Jørgen Suendtzen i Sæby, Thønis Hansen i Saaby, Friderich Nielsen i Hvalsø, for Provsten M. Morten Pedersøn i Hyllinge, Hans Knudsøn i Ousted og Peder Raffn i Rye.

Ølstykke Herred, af Oluff Knudsen i Ølstykke og Hans Henningsen i Farum, for Provsten Peder Jensen i Stenløse og Vexø, Seffren Lauritzen i Slagslunde og Ganløse, og Lauritz Pedersen i Snodstrup.

Paa Roskilde Kapitels Vegne mødte 1608 Domprovsten Holger Gagge til Førsløv og Kanniken M. Povl Pedersen (Sognepræst ved Domkirken) som deputerede ved Valget. Fuldmagten er udstedt under Kapitlets Segl, men uden at de enkelte Kapitelsmedlemmer ere nævnede. — Kapitlets Fuldmagt for 1610 har jeg ikke fundet.

3.

Uddrag af Arsherreds gamle Provstebog.

I Aaret 1740 havde Langebek en Bog til Laans, foran i hvilken der fandtes skrevet: »Artz Herridtz Kirckers Jordeguodtz, saa oc Sogne Præsternis ibidem mensalia, redtzle oc herlighed. Item Præstegaardenis rette affuel oc tillægh, med Herridtz Degnenes redtzle oc indkompst. Antegnit oc flitteligen beschreffuen aff hæderlig Mand Hr. Niels Hansøn, Sognepræst til begge Fulede Sogne wdi Arsherrit, oc Prouist udi Arsherrit oc Skippingherrit. Effther alles wor naadigste Herris oc Kongis alffuorligste Befalning derom schrifftlig wdgaet er Anno 1567. — Nu paa nye staffn omschreffuen effther thend gamble bog, dog forandrit wdi bogens bredde, ephthersom skiiffte er skeed paa Lensmend, Præster, Degne, Kirckens oc Præsternis thienere. Aft Jurgen Jacobsøn, Sogne-Præst i Kallundborg A° 1588. — Og nu

efter Originalen, som findes hos Hr. Hans Pedersen i Bregninge, udskreven 1684 af Lauritz Olufson Kok, Sogne-Præst paa Refsnes.« Af denne Bog gjorde Langebek et Uddrag, som nu findes i Kgl. Bibl. (Ny kgl. Saml. 974 a. 4). Navnlig afskrev han en Række Kalenderoptegnelser, som fandtes sammesteds, og som var begyndt og ført indtil Aaret 1617 af Hr. Jørgen Jakobsen, Sognepræst i Kallundborg, og senere fortsat af andre, saaledes at de sidste Optegnelser vare fra Aaret 1660. Jeg uddrager heraf hvad der vedkommer Præstehistorien. Forresten angaa Optegnelserne især den almindelige danske Historie (saasom Fødsler, Dødsfald osv. i det kongelige Hus), samt Lensmænd, Slotsfogeder og Borgmestre i Kallundborg, om hvilke man derfor her kan finde en hel Del Oplysninger især fra Slutningen af 16de og Begyndelsen af 17de Aarh. En Del af Notitserne til Præstehistorien ere middelbart eller umiddelbart benyttede i Paludans Beskrivelse af Kallundborg og i F. Algreen Ussings Hist. Efterretn. om Artsherred. Men da der findes mere, end der i disse Skrifter har været Anvendelse for, og da det hele ikke er af stort Omfang, kan det passende samlet meddeles her.

Om Hr. Jørgen Jakobsen, hvem Optegnelserne altsaa fornemmelig skyldes, kunde, foruden hvad han selv i det følgende har antegnet, bemærkes, at han, saavidt vi kunne skjønne, har været en ret fremragende Mand i sin Tid og Stand. Han er Forfatter af en Ligprædiken over Fru Kirstine Holk til Barritskov (den kallundborgske Lensmand Sten Brahes Hustru) holdt i Næsby Kirke den 24 Marts 1599 (tr. Kbh. 1599. 8.). Lyskander roser ham meget i sin Bog om danske Skribenter. Hos Zwergius, S. 98—9, findes et ret mærkeligt Brev til ham fra Biskop Povel Madsen; et andet fra Biskop Peder Vinstrup angaaende Præstens unge Søns Giftermaal med Bispens gamle Søster meddeles nedenfor. Følgende Kongebreve haves ham vedkommende: 1. Hr. Jørgen Jakobsen, Sognepræst i Kallundborg, havde givet tilkjende, at udi den sydvestre Del af Haven ved

hans Gaard i Kallundborg, som kaldes Taarngaarden, har staaet et Taarn i fordums Tid, hvilket nu er affaldet paa et lidet Stykke Mur nær, som endnu staar inde i Haven; efter sin Begjæring fik han nu Tilladelse til at nedbryde dette Stykke Mur for derved at udvide Haven; men han skulde da atter skaffe Haven bekvem Lukkelse. Dat. Kallundborg 1 Avg. 1582 (Sjæl. Registre 12, 254). 2. Borgmester og Raadmænd samt Sognepræsten i Kallundborg havde givet Kongen tilkjende, at der paa Slottet en Tidlang i de fremfarne Lensmænds Tid var underholdt fire Skolepersoner til Kost, og de havde bedet om, at det dermed maatte vedblive. Lensmanden fik derfor nu Befaling til fremdeles at give fire Skolepersoner, som dertil foresloges af Sognepræsten og Kapellanen, deres Kost paa Slottet. Dat. 10 Juni 1587 (Afskr. i Topografisk Saml. i Geh.-Ark.). 3. Kongen under og giver Hr. Jørgen Jakobsen, Sognepræst i Kallundborg, og hans Arvinger til evindeligt Eje den nederste Part af et gammelt Taarn, der stander i hans Gaard der-sammesteds, samt den Grund, hvorpaa Taarnet staar. Dat. Horsens 27 Jan. 1609. (Sjæl. Reg. 15, 236).

Januar.

3. Døde Doctor Petrus Palladius 1560.
8. 1617. Diem suam obiit reverendus senex Dn. Georgius Jacobi pastor primarius Callenburgensis et præpositus tractus huius provincialis, ætatis 73, pastoratus 45.
12. Celebratæ sunt nuptiæ filii mei charissimi D. Severini Georgii in Arce Calundana A° 1603, sub Præsiede Sthe-none Brahe.
14. Døde Hr. Christen paa Rysnæs A° 1585.
24. Gjorde Hr. Mikkil i Vallekilde sin Datters Bryllup 1591.
30. A° 1655 døde Hr. Holger Gertsen i Fulede, og be-graven den 9 Febr., ætat. 41, officii 14.

Februar.

7. Blev min Søn Mads Jørgensen indlagt i Kost hos M. Wolfgang i Kjøbenhavn for en Daler om Ugen, A° 1612.

8. Begroves Boel Hr. Christens i Værsløv A° 1577.
 12. pie obdormivit in Domino gener meus Mag. Johannes Severini, pastor de Sæbye, inter primam et secundam mediæ noctis, A° 1591.
 17. Døde Hr. Laurits Jette pastor ecclesiæ Callenburgensis A° 1565.
 18. Auspicatus est suum officium celebravitque primitias Dn. Daniel in Fulede A° 1588.
 24. Døde Søren Jensen Borger i Kallundborg og Raadmand, min salig Hustrues Kirstines Fader, A° 1565.
 28. Havde Hr. Christen Madom paa Røsnæs sin første Messe i Kallundborg Kirke A° 1565.

Marts.

4. Døde Hr. Mads Mauritsen i Aarby 1649.
 7. Obiit in Domino rev. Dn. Matthias Georgii pastor in Aarby A° 1630.
 - Obiit præstantissimus et cordatus vir Mag. Albertus Johannis, Episcopus Arhusiensis vigilantissimus, A° 1593.
 8. Obiit rev. Dn. Petrus Saxild, Pastor i Svallerup, A° 1633.
 9. Døde Marine Hr. Jespers af Rakløv, 1576.
 11. Obiit Dn. Christiernus in Bregninge A° 1596.
 13. Anno 1650 døde Hr. Anders Mortensen i Følleslev, officii 10.
 18. Døde Hr. Bertel Sørensen paa Sejro A° 1655.
 25. Døde Hr. Niels Persen, Sognepræst i Kallundborg 1553.
 26. Obiit in Domino Dn. Bartholomæus in Fellitzløff A° 1596.
 - Døde Maren Hr. Søren paa Røsnæs A° 1660.

April.

3. Vocatus sum ad munus past. Kallundburg. A° 1572.
 - 1650 døde Hr. Mads Michelsen i Vallekilde.
 16. A° 1638 pie et placide in Domino obdormivit rev. Dn. Severinus Michaelis pastor Serøensium.
 19. A° 1652 obiit Casparus Brochmannus Episcopus Selandiæ, de Ecclesia Christi et Academia præclare meritis.
 - Døde Hr. Anders paa Røsnæs, anno officii 50 (A° 1652).

28. Paroxismo epileptico horrendo vexatus exspiravit Dn.
Joh. Nicolai de Fellisløf A° 1638.

30. Fødtes min Datter Kirstine A° 1584.

Maj.

1. Flyttede Hr. Melchior fra Kallundborg og til Rakløv 1540.
3. A° 1644 døde Hr. Jacob Jensen i Jyderup, ætat. 64, officii 27.
7. A° 1647 døde Hr. Peder Hermansen i Rørby, ætat. 63, officii 30.
8. Døde Citze Hr. Jespers i Rakløv A° 1573.
9. Døde Mester Jørgen Brod, pastor Ecclesie Kallundburgensis, A° 1571.
11. A° 1639 døde Anna Hr. Peders i Rørby in vera filii Dei invocatione, anno ætatis 60½, conjugii 45.
20. A° 1655 indsat Hr. Søren Marcussen i Sejro Kald.
22. Doct. Nic. Hemmingius fødes 1513.
25. Doct. Hans Albretsen, Bisp i Sjælland døde 1569.
26. A° 1643 døde Mette Hr. Marcuses i Viskinge, ætat. 62.
28. Paa denne Dag A° 1588 hensov min kjære Moder i Herren.

Juni.

3. Stod mit Fæstendøl med Kirstine Sørensdatter i Kallundborg A° 1576.
5. Fødtes min Datter Karine A° 1575.
7. Stod min Stifdatters, Margrete Jørgensdatters, Fæstendøl med Mads Christensen af Gulland A° 1589.
14. Stod mit Fæstendøl med Anne Madsdatter i Kjøge A° 1579.
15. Døde Hr. Laurits, Sognepræst i Rakløv, 1539.
22. Anno 1655 døde D. Laurits Mortensen Scavenius udi Roskilde.
23. Døde Maren Hr. Christens i Værsløv A° 1630, ætat. 84, viduitatis 20.
28. Døde Vibeke Hr. Rasmuses i Uby, ætat. 34, conjugii 4.

Juli.

3. Mester Anders Mariager døde A° 1582, pastor Hafn. ad divum Nicolaum.

4. Vitæ præsentis ergastulo solutus est D. Nicolaus Johannis pastor Fellitzløv, præpositus Artz et Skipping, A° 1623, ætat. 60, pastoratus 27¹⁾.
 - Døde Anna Hr. Mats's i Aarby 1630.
7. Døde Hr. Niels Thomesen i Aarby, som var Pastor 9 Uger, A° 1630.
12. Fødtes min Datter Else A° 1573 af Marine, min første Hustru, fød til Løven i Brabant, og blev Barnet født her i Kallundborg.

Avgust.

3. Hr. Hans Kapellan og Skolemester i Kallundborg A° 157*.
6. Doct. Christ. Morsianus Medicus obiit Hafniæ 1560.
10. Exantlatis vitæ præsentis molestiis satur vitæ feliciter obiit Christianus Christiani pastor Værsløf et Jørløs, ætatis 81, pastoratus 45, A° 1610.
 - Døde min første Hustru Maria Hermeis A° 1575.
13. Døde Hr. Jens i Uby A° 1634, ætatis 55, pastoratus 17, præposituræ 11.
14. A° 1590 pie obdormivit in Christo filius meus charissimus Jacobus junior.
17. Blev min Søn Hr. Søren i Aarby født paa Brødre Dag A° 1578.
18. Døde hans Moder Kirstine i samme Barselseng, ejusdem anni, anden Dag.
19. Døde Hr. Anders, Kapellan i Kallundborg, Ao 1587²⁾.
20. Hr. Claus i Fulede dømt fra sit Kald 1634. Obiit vero A° 1657 6 Jan.
24. Obdormivit in Domino Dn. Marcus Canutius pastor Wisking. A° 1637.

September.

6. Stod mit Bryllup i Kallundborg med Anne Madsdatter A° 1579. Døde 22 Maj 1625.

¹⁾ Se Ny kirkehist. Saml. II, 448.

²⁾ Den 15de Juli 1579 fik Hr. Anders Tjærebro, Kapellan til Sognekirken i Kallundborg, Kongebrev paa Halvparten af Svallerup Kongetiende (Topograf. Saml. i Geh.-Ark.).

7. Promovebat in Doctorem M. Petrus Vinstrupius Episcopus Sielandiæ A° 1591.
9. Døde Hr. Anders Erichsen, Præst i Rørby, A° 1578.
10. A° 1592 Hr. Damiani Bryllup med Sophia i Fulede.
12. Døde Hr. Morten Pedersen i Raklöv A° 1639, ætat. 52, officii 21.
13. Døde Mester Hans Sandersen i Kallundborg 1578.
13. Stod mit Bryllup med Maria Mester Jørgens i Kallundborg 1572.
- A° 1638 magnus ille Joh. Pauli Resenius, Episcopus Sielandiæ, ætatis A° 77, animam placide exhalavit. Exequiæ 25 Sept. celebratæ.
17. A° 1639 stod Hr. Oluf Madsens Bryllup af Viskinge med Hr. Peder Hermandsens Datter i Rørby, Karen Pedersdatter.
19. Døde Karen Hr. Mortens i Raklöv A° 1625.
26. Fødte Anna, min tredie Hustru, en Søn, kaldtes Jacob, A° 1581.

Oktober.

7. Døde Doct. Niels Pedersen, Professor Theologiæ, af Blodsot A° 1634.
11. Døde Hr. Melchior i Raklöv, Provst i Arsherred, 1555.
18. Initiatus sum sacris A° 1569.
22. Døde Hr. Niels Ibsen, Kapellan i Kallundborg, A° 1578 ¹⁾.
30. Døde Doctor Povl [Madsen], Bispen.

November.

12. Nuptiæ Dn. Caspari ²⁾ celebratæ Arhusiæ 1589.
14. A° 1656 obiit Dn. Andreas Joannis Calundanus, pastor eccl. Wærsløf et Jørløs et districtus Schippingensis præpositus, vir de ecclesia Christi præclare meritis.
15. Solennia nuptiarum privignæ meæ Margretæ celebravi A° 1590.

¹⁾ Den 15de April 1576 fik Hr. Niels Ipsen, Kapellan til Sognekirken i Kallundborg, Kongebrev paa Halvparten af Svallerup Kongetiende (Topograf. Saml. i Geh.-Ark.).

²⁾ Hr. Jesper Melchiorson, Præst i Raklev.

17. Døde Hr. Anders Pedersen i Følleslev 1640.
19. Pie obdormivit in Domino Nicolaus Johannis pastor ecclesiarum Store og Lille Fulede, præpositus in Arsherred et Skippingherred dignissimus, A° 1587.
21. Doctor Johannes Sinningius døde A° 1547.
27. Obiit filius meus dilectus Jacobus Georgii primarius A° 1583.
30. Stod Hr. Jespers Velkomst Kost Rachlovix An. 1589.
- Dierum numero completo, placide in Domino obiit rev. Dn. Jacobus Severini pastor in Rørby, A° 1617.
December.
5. Doct. Johannes Machabæus døde A° 1557.
- A° 1619 døde Karen Hr. Anderses i Værsløv, Anno ætat. 29, conjugii 9.
24. Obdormivit in Domino Johannes Petri pastor Ecclesiæ Dei, quæ est Thomerup, A° 1588.
28. Obiit Dn. Georgius Johannis, Sacellanus Callundburgensis, A° 1626.

Af Provstebogen¹⁾ har Langebek endvidere afskrevet følgende ret mærkelige Dom:

Anno MDLXXXVIII thend 17. Octobris, som wor en Søndag, tha Ephermiddag loed Slotzherren welbiurdig Hack Wlstand kalle wdi rætte for sig oc for Jurgen Rosenkrantz, som same tiid wor paa Slottet, Her Christen i Wersløw paa thend ene, och Oluff Otzsing, Borger i Kallundborg, paa thend anden siide. Oc haffde for^{ne} Oluff Otzsing tillforne sin forfølning thill Artzherritz tingh offuer Her Christen i Wersløw; men Leensmanden, welb. Hack Wlstand, formedelst sin schriffuelse gjorde Opsettelse i Sagen, att Fogdenn skulle inthet dømme, før end Leensmanden wor selff huos. Oc som forberørt er, ther for^{ne} thuenne Dannemend kom for rætte samme for^{ne} Dag, haffde Oluff Otzsing tilltale till Hr. Christen for Kongthiende, hand wdi

¹⁾ Da denne nu kun haves i Afskrifts Afskrift, er det rimeligt, at der kan være Fejl i enkelte af de anførte Aarstal og Navne.

sin Formandtz Thomis Scriffuers tiid, saa oc till thenne dag wdi Oluff Otzsings tiid wpbaarit haffuer aff thend bonde wdi Jørløse, som ligger ad mensam. Oc formente for^{ne} Oluff Otzsing, hannom ther m^d att were sked for kort oc emod Recessen oc Kongl. Maist^s Breff, der tilholler alle Sognemend att thiende till alle thre Parter. Oc satte wdi all rætte, om Her Christen burde att wpbære Kongens Anpart wdi Thienden aff samme bonde oc gaard, efftherdi hand gaff deraff festning oc skylder aarligen. Thaa same tiid suarede Her Christen, att icke hand aleniste mere end wdi 24 aar haffde wpbaarit same Kongthiende, men sine salige Formend haffde fra Dronning Margrettes tiid wpbaarit thend w-ijlet oc w-kiert aff nogen Mand indthil nu. Oc kunde nocksom giøre thette beuisligt med den gamble Jørløse Kirckis Messe bogh. Oc mente, huad Dronning Margretta i saa maade giffuit haffde, bleff well i denne tiid oc her ephther saa wel bekræftet, som det thil thes haffuer werit i fremfarne Kongers tiidt. — Tha ephther tiltale oc giensuar bleff saa affsagt for rette wdaff for^{ne} thuenne Danmarckis Raad: Att ephtherdi lige saadanne Sager haffuer tilforne werit steffnd wdaff nogle Danmarckis Adell ind for almindelig Herredage emod nogle Prester, oc Kongl. Matt. self personligen haffde dømt Præsterne ved theris gamble Hæfd oc Friheder, wiste de ey anderledis att dømme i thenne Sag. Oc ephtherdi att Oluff Otzsing icke kunde benecte, att hand jo thill thes haffde wpbaarit saa meget, som hand fest haffde, oc hand ey haffde mere fest, end som hans Formand wpbaaret haffde i sin thiid: tha skulle for^{ne} Oluff Otzsing ther med til fritz were, oc Her Christen oc hans Ephtherkommere her ephther, som her till, nyde sine gammell Friheder. Actum Kallundburg Slott Anno et die ut supra. Offuerwerendis Prouisten Her Jurgen Jacopsøn, Michel Jensøn, Burgemester i Kallundborg, Jesper Kyndesøn, Herritsfoged i Arsherrid, etc.

Endnu hidsættes et Par andenstedsfra hentede Breve an-gaaende kirkelige Sager fra Kallundborg i 16de Aarhundrede:

i.

Jegh Hemingh Anderssen, vor nodigste Herres Konning Cristhierns Capellan paa Kalwndheborgh, kendis och vitterlicth gør met thette myth obnebreff, ath hedherligh och velbyrdigh mandh Her Olwff Holgherssen haffwer bettallith och fornøffwet megh ij^c mærc danske penningh flor then tyænisth, som iegh haffwer gyorth i Kyppinghe, och thet som iegh haffwer kosthet och vdlawth ibidem. Soo iegh tackher hannum for goedh bettallyngh, och ladher hannum ledigh och less, qwith och fry for hwer mands tillal om for^{ne} penningh. Tiil ydhermere bewisningh trickher iegh myth segnyth nædhen for thette myth obnebreff. Datum Kalwndheborgh Anno Domini Mdxvii.

Orig. med Segl i Geh.-Ark., Topograf. Saml. Kallundborg, Nr. 34.

ij.

Jeg Jens Jørgensen, sogne prest vti Aarbø, gjør vytterligt met thette myt obne breff, att ieg er nu saa offuer eens vorden met erlig oc velbørdige quinde frue Anne Niels Brades till Valløse, oc loffuer oc till syger hinde, effther ad hun haffuer nu vndt oc tilladet, ad ieg maa nyde rænten oc langylden aff then gordt vti Kallingborig oc aff then gordt vti Vydinge Helsing lygindes vti Læffue berett, som hyndis faderbroder Jep Lang lagde till hellige korss Alter vti Vor Frue kiercke vti Kallingborig, vti myn lyffs thyd: tha haffuer ieg oc loffuett, oc till syger hynde, ad hun schall nyde herligheden oc forswarett aff for^{ne} gorde, som forskreffuett staar, vti myn lyffs thyd, oc naar ieg dør oc affgangen er, tha schall for^{ne} gorde oc gotz met all theress rænte oc rættighedt oc all theress tilligelse igen kome till ffrue Anne Niels Bradess oc hindess rætte arffuinge forvden al hinder, hielperee eller giensigelse vti nogen maade aff myne arffuinge eller aff Capelann till for^{ne} hellige korss alter vti Vor Frue kiercke i Kallingborig, oc alle andre, som ther opaa tale kand met rætte. Att saa fast oc vbrødeligt holdess schall, som forskreffuett er, thett vyttner ieg met myt indzegell trøckendes neden for thette mytt obne breff. met erllig oc velbørdige mend Trudtt Vllstand, Riider, oc Niels Lange huoss theres segneter, som ieg ther kierlig om tilbedett haffuer ad Ny kirkehist. Saml. V.

besege met meg. Schreffuet vti Køpinghaffn fredag nest for alle Helgensdag aar etc. Mdxxxx.

Orig. med tre Segl i Kgl. Bibl., Breve til Adel. Hist. Fasc. 10.

ijj.

Jeg Anna Niels Brades tiill Wallose gjør witterligt oc kendis met thette mit obnebreff, at Borgemester vdi Callunboriig och hans medtborger haue nu antuordit meg thet breff igenn, vdi huilkit breff som myn faderbroder Jep Lang haude giuit endt gordt ligendis vdi Winehelsinge oc et hus vdi Kallunboriig tiill helige Kors altere y wor Froue kirke vdi Callunborig for nogen besunderlig Gudz tjeneste skyldt, huilken Gudz tjeneste ick nu vdi lang tiidt hauer werit holdet, oc nu aldels er nederlagt; thij haue the nu antuordit meg szamme breff oc gotz igenn. Thij lader ieg for^{ne} Borgemester i Callunboriig oc hans medtborgere quit och kraffueloss for meg och mynne arffuinge oc alle, som ther paa kand talle met rette, for thet the haue haft samme breff oc gotz vdj theris werre. Att saa er vdj sandingen, som forskreuet staar, trycker ieg mit Signett nedenn paa thette mit obnebreff. Datum Valose tisdagenn nest effther Sancti Morthens dag Anno Domini mdxlv.

Orig. med Segl. i Kgl. Bibl., Breve til Adel. Hist. Fasc. 10. (Læsningen af det sidste Bogstav i Aarstallet er noget usikker).

iv.

Høgborne første, stormechtigsthe ock allernaadigste herre, werdes ath wille wiide, ath ieg haffuer eth breff, som etthers Naades borgemesthere och raadth wdij Kallenborg, paa etthers naades troesth, meg wnth ock giiffuett haffue, bedendes etthers naades høgmechtighet ganske ydmøgeliigen, ath etthers naade wille werdes tiill for Guds skyld, ock for mynn alderdoms skyld, ath vnde meg etthers naades stadfesthelse paa samme breff, saa lydendes som her ephther følger:

Vij ephthersch^{ne} Jens Nielssen borgermester y Kallenborg, kyrckewerge samme stæds, Jacop Lawritzen, Mattzs Dall, Jørgenn Perssen, Anders Smedth, Jens Hanssen, Jens Roed, och Jep Morthenssen raadmendth samme stædt. Rasmus Olssen, borgere och kyrckewerge samme stæds, kennedes oss mett thette worth

obne breff, att wij mett erliige mends raadth, wiilge och sam-
 tœcke, kyrkens personer, som er her Melchior Jenssen aff Rack-
 løff proueth y Aarss herett, her Niels Perssen wor kerre sogne
 presth, her Lawris Jensen skollemester, haffue tiiltroed erliig
 mand Rasmus Jenssen, borgemester her samme stæds, ath
 wære en talls mannd for kyrcken och hendes personer her
 samme stæds, y alles worss stæd, for kong^e Mtt. wor naadigste
 herre, om eth vicarij som framfarne borgemesther och raad y
 Kallenborg haffue ordinereth tiill sancte Gertrudes alther y wor
 bye kyrcke, som her Hans Jespersen nw haffuer, paa thet att
 samme vicarij icke skall vndrœckes wor kyrcke, oss och hindes
 personer fraa. For hues vmage och bekosthning for^{ne} Rasmus
 Jenssen indenn lands och wdenn lands seg nw haffuer giorth,
 och her ephther giøre skall, haffue wij wnth och tiilladett, och
 nw meth thette worth obne breff wnnde och tiillader, ath for^{ne}
 Rasmus Jenssen alle syn liiffs dage skall haffue, nyde och
 bruge iij pund skyld mellem bye och marcke skeell paa Kiære
 bye marck, som ligge tiill for^{ne} sancte Gertrudis althere; men
 ephther for^{ne} Rasmus Jenssens død skall samme iij pund skyld
 were qwith och frie igen tiill forsc^{ne} vicarij tiill kyrckens per-
 soner, och saa lenge som her Hans Jespersen leffuer, skall
 for^{ne} Rasmus Jenssen tiill gode reede yde her Hanns Jespersen
 iij pund kornn aarliige aar, som thett breff indeholder, ther paa
 er, och giøre hannum ther redeliighed aff. Doch ephther her
 Hanns Jesperssens død, enor som wore kircke thienere an-
 name samme vicarij, tha skall forsk^{ne} Rasmus Jenssen tiill synn
 ytthersthe liiffs dag haffue, nyde och bruge for^{ne} iij pund skyld,
 wdenn all tonge eller affgiift y naager maade, och skall forsk^{ne}
 Rasmus Jenssens arffuinge ingenn retighet haffue tiill forsch^{ne}
 iij pund skyld, men skall werre qwith och frij tiill for^{ne} vicarij
 ephther Rasmus Jenssens afgangg aff thette werden. Tiill hues
 wydnesbyrd haffue wy meth forsch^{ne} kyrckens personner laadeth
 wore indsegle och sygnette trœcke nædenn paa thette worth
 obne breff, som er skreffuet och gifflueth wdij Kallenborgh tors-
 dagenn nesth fore Philippi & Jacobi apostolorum, anno domini
 mdxlvii.

Etthers naades ydmøge vnderdanige thienere
 Rasmus Jenssen, borgemester wdij Kallenborgh.

Orig. i Geh.-Ark., Topograf. Saml., Kallundborg Nr. 35. Et Svar paa dette Andragende (af 28de April 1547) læses i Danske Mag. 4 R. I, 295: »Mandagen næst efter Søndagen Jubilate (o: 2 Maj) 1547 havde Borgmester og Raadmænd udi Kallundborg deres Fuldmægtige hos Kgl. Maj. og begjærede, at det Vikarie, som ligger til S. Gertrude Alter der udi deres By, maatte de beholde til deres Sognepræsts Underholdning: da haver Kgl. Maj. lovet og tilsagt, at dersom det løst bliver, da vil Hs. Kgl. Maj. ikke det forlene, førend de da videre tiltale Hs. Kgl. Majestæt«. Den 14de Juli samme Aar udstedte Kongen dog allerede et Brev om, at naar Hr. Hans, Vikarius til S. Gertruds Alter udi Vor Frue Kirke i Kallundborg, er død afgangen, da skal samme Vikarie med al sin Rente og rette Tilliggelse henlægges til Skolemesterens Underholdning der sammesteds (Registre o. a. Lande. 5, 161. Hofmans Fundat. X. App. til Sjøel. Stift. S. 33).

v.

Her Hans Frandsøn vdj Callingborg ffick breff ad gratiam paa kronens partenn aff thyendenn i Bierstedt sognen i Siellandt. Datum Haffnie mandagen post visitationis Marie 1549.

Registre over alle Lande Nr. 5, Fol. 192. Smst. Fol. 209-10 findes et Kongebrev, hvorved »Hr. Hans Frandsøn udi vor Kjøbsted Kallundborg, for sin Fattigdoms Skyld« fik Lov til aarlig at oppebære to Pund Malt, et Pund Mel, en Otting Smør og ti Læs Ved af Kallundborg Slot, saalænge han levede, til sit Huses Ophold.

vj.

Ad Dominum Georgium, Pastorem Callundborgensem.

Salutem in eo, qui est unica nostra salus. Reverende Domine Georgi. Intelligo ex obitu mei affinis¹⁾ duas res in deliberationem venisse, sed ita conjunctas, ut neutra ab altera separari commode posse videatur, ideoque difficiliorem inde non-nihil deliberationem existere, quod quisquis in locum defuncti Ecclesiæ istius loci Pastore suo orbata sit præficiendus, idem quoque relictæ viduæ sorori meæ carissimæ maritus sit adjungendus. De qua utraque re cum cogito diligentius, ut hominem aliquem idoneum reperirem, quem et Deo imprimis ministrum in ipsius verbo docendo eligerem, et mihi tandem sororium, h. e. sorori maritum, asciscerem: ecce mihi afferuntur abs te literæ mentionem facientes tui filii Severini, cujus hic procureres haberi a

1) Hr. Niels Hansen. Præst i Aarby.

me rationem. Mea enim fieri posse procuratione, ut in isto negotio, quod cum Dei gloria, cumque sororis meæ commodo et consolatione conjunctum judicarem, facili aut nullo potius labore in effectum deduceretur. Filium igitur tuum quod attinet, agnosco eum juvenem esse modestum et ea doctrinæ copia instructum, ut non dubitem, quin dignus sit, qui functione istius muneris ecclesiastici in se recipere et cum laude ac fructu queat administrare. Itaque hac in parte petitioni tuæ ipsius nomine non invitatus assentior; de altera vero parte, matrimonio videlicet cum mea sorore ineundo, merito sane possem aliquantulum hæere, eam maxime ob causam, quod cum cætera omnia paria videam, tam dispar ætas inæqualem tamen copulationem factura videatur, atque ita hic nonnihil censerem cunctandum nobis amplius adhuc de re tanta deliberandum, ne nostro consilio aliquando diceremur conjugibus sic sociatis alicujus incommoditatis inde forte securæ authores extitisse. Verumtamen quid sentiam non dissimulabo, cum enim natura et ingenium utriusque, filii inquam tui et meæ sororis, considero, spero equidem fieri posse, ut si Deo opt. max. ita videatur, solida et vera animorum ac voluntatum conjunctio inter ipsos concilietur. Is est, ut audio, ingenio placido et sedato, naturaque recta et virtutis ac probitatis amante. Illa talis est qualem nosti, neque enim meum est ejus dotes prolixè commendare, idque scio, quod mater familias sit prudens et frugi, et ut Paulus ait *οἰκονομὸς ἀγαθὸς*. Quod si, implorato ante omnia divino auxilio, utriusque plenus accedat consensus, ego nequaquam refragabor nec obstabo, quominus etiam hæc res tibi et filio tuo ex voto ac sententia succedat, idque præsertim ea persvasione adductus, fore omnino, ut is quid sui officii fuerit sedulo meminerit, ac imprimis ut moderate se gerat, nec imperium, juvenis ipse, sibi usurpet in honestam et ætatis provectæ matronam, quale fortasse viro competeret in juvenulam rerum omnium rudem et imperitam. Illa vicissim in marito honore debito prosequendo et regenda familia eam sese præstabit, qualem superioris temporis usus in gemino conjugio erudit, et ad virtutem ac sedulitatem multis fortunæ casibus et documentis instruxit.

Et sic quidem in nomine P., F. et S. S. permitto, ut te procurante vocatio primum procedat juxta præscriptum Ordina-

tionis Regiæ, deinde ut nuptiæ suo tempore, cum visum fuerit commode fieri posse, sequantur. Et hæc sunt, quæ tibi ad petitionem tuam respondere volui, idque pro nostra veteri amicitia, quam spero hac novæ affinitatis accessione non leve incrementum accepturam. Bene vale, cum uxore et liberis, ex me et mea plurimum salutatus. Hafniæ 9 Novembr. 1602.

P. W(instrupius).

Joh. Stephanus's Udkast i Kallske Saml. 512. 4. I Overskriften er bemærket, at Professor Joh. Stephanus har forfattet Brevet paa sin Svigerfaders Biskop Vinstrups Vegne.

4.

Peder Syvs Optegnelser om Præster i Helsted.

Da D. Peder Resen havde fattet Planen til sin udførlige Danmarksbeskrivelse (Atlas Danicus), udsendte han følgende Opfordring:

Til Provsterne og Præsterne i Sjælands Stift.

Ombedes tjenstvilligen det hæderlige og meget fornemme Præsteskab, at enhver Provst eller Præst vilde ubesværet lade optegne hvis enhver paa sit Sted kunde være bevidst om disse efterskrevne Poster, og det mig meddele, det snarest ske kan, under enhver deres Hænder, paa det og deres Navne derfor kunde blive ihukommende for saadan deres store Umage paa tilbørlig Sted.

1. Præsternes Navne, som ere kaldede siden Aar 1647, saa og naar de ere kaldede.

2. Inscriptiones, som læses paa a. Epitaphier, b. Ligstene, c. Ligkister i adelige og andre murede Begravelser, d. Funter, Kirkeporte, Byers Porte og Klokker i Taarnene, e. Herregaarde over Porten eller andensteds, f. Stene i Marken eller andensteds, hvorpaa ere gamle Runebogstaver, som iblandt Wormii Monumenta ikke findes. Hvis nogle Inscriptiones findes, som ikke for Bogstavernes gamle Skrift kan forstaas, at de Steder, hvor saadanne findes, da maatte optegnes.